

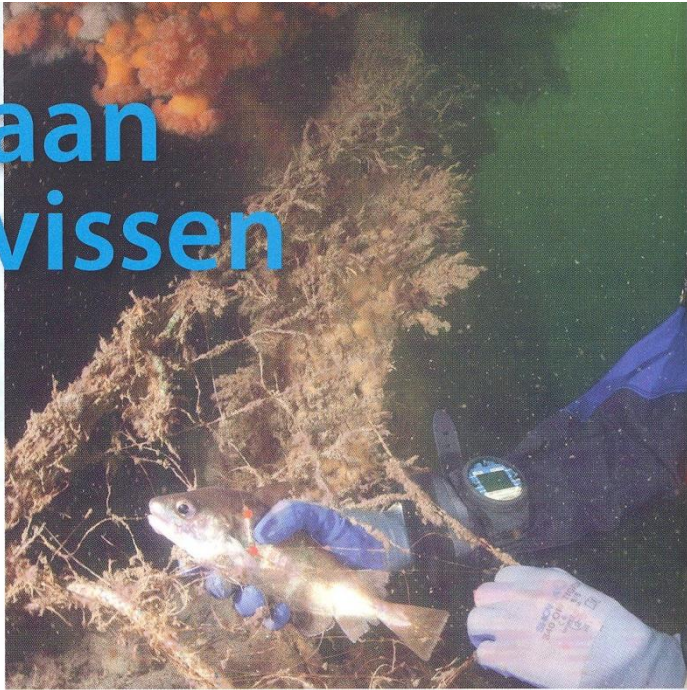
REPORTAGE **Einde aan spookvissen**

Of het project echt nodig is? De cijfers bewijzen het. Zo werden in drie maanden vijf zeeschildpadden verstrikt in vislijnen en netten gevonden in de wateren rond Bonaire. Twee daarvan bleken al te zijn verdronken. Drie konden na van lijnen, haken en netten te zijn bevrijd door de medewerkers van de STCB, de Sea Turtle Conservation Bonaire weer in vrijheid verder zwemmen.

Bijna drie jaar geleden jaar is STCB met het zogenaamde vislijnenproject ter bescherming van de zeeschildpadden van start gegaan. Visgerei, dat in de zee terecht komt, wordt opgeruimd, omdat dit materiaal een ernstige bedreiging voor zeeschildpadden vormt. Het gaat om vislijnen, haakjes, netten en ander vuil dat ongewild door vissers op de riffen wordt achtergelaten. STCB werkt hierbij samen met de DCNA, de Dutch Caribbean Nature Alliance. Ook wordt samengewerkt met Stinapa, de Stichting Nationale Parken Bonaire.

NOORDZEE Het vislijnenproject op Bonaire lijkt veel op het (Nederlandse) project Duik de Noordzee schoon dat is beloofd met de Paul Fenetener van Vlissingen Natuurprijs 2010 van het Algemeen Dagblad (groot 25.000 euro) en in februari 2011 ook nog eens een donatie van 400.000 euro kreeg van de Nationale Postcode Loterij voor een grootscheepse schoonmaakactie van wrakken op de Noordzee. Stiefelhagen en Bartelink benadrukken dat visgerei wereldwijd een bedreiging vormt voor het onderwaterleven en worden in die mening gesteund door Pascal van Erp, ook een van de leden van het kernteam van Duik de Noordzee schoon, en Cas Renooij, de initiatiefnemers voor ghostfishing.org.

'Spookvissen kent geen grenzen,' zeggen Van Erp en Renooij. 'We kennen het probleem van de Noordzee. Maar het leeft natuurlijk wereldwijd. Visnetten die verloren gaan of aan wrakken blijven haken. Met als gevolg dat de netten zinloos vis en ander onderwaterleven blijven vangen. Mits

ze intact zijn uiteraard. Maar met de tegenwoordig gebruikte materialen gaan ze nog vele tientallen, zo niet honderden jaren mee. Aangezien wrakken – door de grote visserijdruk – voor veel vissoorten zoals de kabeljauw in de Noordzee de enig overgebleven plekken zijn waar ze zich kunnen voortplanten, komt hierdoor ook de instandhouding van de soorten enorm onder druk te staan.'

VRIJWILLIGERS Maar terug naar het Bonaireaanse project. Hulp is er ook van de duikcentra die regelmatig duiken organiseren om de troep onder water op te ruimen. Behalve de terugkerende gezamenlijke schoonmaakduiken met vrijwilligers – de laatste keren dat er, gecoördineerd door Dive Friends Bonaire, bij de Town Pier werd gedoken gingen er op die zaterdagochtenden meer dan honderd mannen en

Twee van de schildpadden die in de netten werden aangetroffen

women onderwater – wordt er ook door individuele duikers en snorkelaars aan het project meegewerkt. In totaal hebben zich al bijna 200 vrijwilligers geregistreerd. Zij hebben allemaal een korte introductie gehad hoe met verloren vistuig om te gaan. Er zijn daarnaast 19 zogenaamde Tangler Bins, speciale pvc-bakjes geïnstalleerd op verschillende plaatsen die bekend staan als geliefde duikplekken, waar de opgeruimde materialen in gedumpt kunnen worden. Deze worden regelmatig leeg gemaakt door de rangers van Stinapa en verspreid over het eiland staan ook nog een vijftal door afvalwerker Selikor gedoneerde afvalcontainers.

Onderdeel van het project is ook de voorlichting van de lokale vissers over de gevaren van bepaalde vismethoden voor het onderwaterleven

en voor de mensheid. STCB wil bovendien milieuvriendelijker vismethoden gaan introduceren, die gemakkelijk door de vissers kunnen worden ingevoerd. Zo zullen bepaalde vishaken gratis worden aangeboden. Het gaat om haken, die vriendelijker zijn voor schildpadden.

BETER BEGRIP Dee Scarr van Touch the Sea dives, niet alleen een duikinstructrice maar ook milieuactiviste en ervaren natuuronderzoeker, heeft als doel mensen en duikers een beter begrip bij te brengen van het marieneleven. Zij doet dat door het schrijven van artikelen en boeken (drie staan er op haar naam: Touch the Sea, Coral's Reef en The Gentle Sea) en diapresentaties. Er is niemand die langer duikers in de Bonaireaanse wateren begeleid. Ze kwam in 1980 naar het eiland en stichtte Touch the Sea in 1982. Sindsdien heeft ze duizenden duiken gelogd en vele honderden duikers in de speciale onderwaterwereld van Bonaire geïntroduceerd.

Recent keek ze in een ingezonden brief in een Engelstalige krant terug op haar eerste duik onder wat toen nog de Oude Pier was, de huidige Noord- of Town Pier. Dat was in 1981. Een plek waar ze sindsdien nog meer dan 2000 keer heeft gedoken. 'Ik verbaasde me er steeds over dat de weelderige begroeiing zo'n beetje teniet werd gedaan door het vistuig en een wirwar van

lijnen die steeds meer in elkaar gestrengeld raakten met het koraal en de sponzen. Ook liepen de lijnen van peiler naar peiler of om de peilers in een bizarre imitatie van decoratie. De lijnen waren bijna onzichtbaar, schadelijk voor de groei van het onderwaterleven op de peilers en gevaarlijk voor zeeschildpadden en andere dieren.'

TWEE DECENNIA Om hieraan een einde te maken, om deze ontwikkeling terug te dringen besloot Scarr al meer dan twee decennia geleden dat zij samen met haar klanten/gasten tijdens iedere duik de nodige tijd zou besteden aan het verzamelen van vislijnen onder de pier. Bij de start van het jaarlijkse Bonaire Duikfestival in 1990 was het verwijderen van de lijnen en andere rotsoli zelf een onderdeel van het programma waarvoor 30 duikers zich meldden.

De laatste tien jaren besloten groepen van Barry University's Sports Management degree program steeds een van hun duiken volledig te besteden aan de schoonmaak onder de pier. Barry University is een (katholieke) priveopleiding met een uitstekende staat van dienst die in 1940 aan de universiteit van Miami is gevestigd en bijna 4000 studenten telt. 'Maar ogenschijnlijk maakten die duiken weinig uit. Na iedere duik waar we de lijnen verzamelden rond een peiler leek het er toch wel als voordat we eraan begonnen. Zo vervuld was het daar onder en zoveel lijnen lagen er.'

VERANDERD Maar sinds de start van het vislijnenproject van STCB eind 2011 is er volgens Dee Scarr het nodige veranderd. 'Onlangs nam ik deel aan een duik van STCB/Yellow Submarine in het kader van het vislijnenproject en ik verbaasde me er nu over dat bijna alle duikers het rif afzochten, terwijl in mijn beleving het meeste vistuig toch aan de peilers zat. Totdat ik me realiseerde dat al die peilers vrij waren van lijnen en wat meer. Dat alles daar al was schoongemaakt in de voorbije periode.'

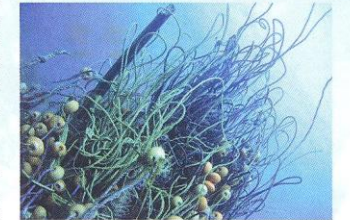
En tot slot: 'Na ruim twintig jaar bezig te zijn geweest met het verwijderen van de tientallen kilometers vislijnen uit het onderwatergebied van Bonaire en met name onder de Oude Pier leek het mij onbegonnen werk om dat echt goed voor elkaar te krijgen. Maar binnen een jaar heeft de Sea Turtle Conservation Bonaire dat in eendrachtige samenwerking met de vrijwilligers, de duikscholen en de vissers voor elkaar gekregen en onze riffen heel wat veiliger gemaakt voor zeeschildpadden en ander onderwaterleven. Een geweldige klus!'

MODEL Het is de bedoeling dat het vislijnenproject op Bonaire model zal staan voor de an-

dere Caribisch-Nederlandse eilanden. Immers: achtergebleven visgerei dat een bedreiging vormt voor de schildpadden en ander onderwaterleven is niet alleen een probleem van en voor Bonaire. Ook elders kunnen dieren hierin verstrikt raken en sterven als zij zichzelf niet snel kunnen bevrijden.

En dat het project een succes is is volgens STCB-manager Mabel Nava en assistent Sue Willis geen vraag meer. Tijdens het laatstgehouden Happy Hour voor de vrijwilligers waar werd teruggekeken op het voorbije jaar noemde Nava het een meer dan goed jaar waarin de doelstellingen zijn bereikt.

WERELDWIJD Ghost fishing, spookvissen dus, komt wereldwijd voor en daartegen zijn niet alleen in Nederland en op Bonaire projecten opgestart. Internationale initiatieven zijn er wereldwijd al in de Verenigde Staten, in Californië bijvoorbeeld waar de Los Angeles Underwater Explorers en de San Diego Underwater Explorers actief met het ruimen van grote (sleep)netten en verloren kreeftenkooien. Een ander groot en al sinds 1996 lopend initiatief is Blai Herrin (Blue Army) in IJsland waar een duikschoolhouder nationaal diverse projecten met vrijwilligers opzet om naast onder water ook afval langs de kustlijn en in havens op te ruimen. En om de rij niet te lang te maken, Ghostnets Australia, een organisatie die vooral aan de opervlakte werkt en zo veel mogelijk afval bergt dat in de oceaan drijft. Bij duikorganisatie GUE, Global Underwater Explorers, is ghost fishing sinds januari 2013 een GUE Affiliate.

Vislijnen onder water

Vrijwilligers van het vislijnenproject